

Laki-Lukács László – Török László

Bódva völgyi téglák

(Rövid utazás Jásztól Boldváig)

Kedves Olvasó! Engedje meg, hogy egy rövid sétára hívjuk a Bódva völgyében, jeles téglák után kutatva. Ez a rövid utazás azt hívatott bemutatni, hogy a két szerző hol, milyen téglákat talált, azokról, illetve készítőjükről/készíttetőjükről mit tudott meg. Természetesen ez nem egy folyamatos utazás volt a részünkről, hanem közel öt év alatt jártuk be a Bódva völgyét, egy-egy helyre esetleg többször is ellátogatva. A folyó völgye évszázadokon keresztül összekötötte az ott élőket, hogy aztán az első nagy viláégés után az országhatár több mint nyolc évtizeden keresztül kettéválassza őket, elvágvá az addig kialakult szerves kapcsolatokat. Az országhatár, vagy legalábbis a határellenőrzés megszűnése újra lehetővé tette a korlátlan átjárást, s a gazdasági és kulturális kapcsolatokat újrászerveződését. Ennek egy apró morzsája ez az írás.

Utunk első állomása **Jászó** (szlovákul: Jasov). A kisváros történetét és mai arculatát meghatározza az, hogy itt található a Premontrei Prépostság központja. A lenyűgöző templom a hozzá tartozó apátsági épületegyüttessel (1. ábra) tekintélyt parancsolva uralja a város központját, miközben úgy mesél gazdáinak több száz éves történetéről, hogy közben sejteti annak gazdasági hatalmát is.

1. ábra A jászói apátság épületegyüttese.

A prépostság története a XII. századra nyúlik vissza, s igen csak viszontagságos volt. A sok megpróbáltatás ellenére a rend mindig presztízseben és gazdasági erejében megerősödve éledt újjá. A gazdasági potenciált a XIX. század végén a rend tulajdonában lévő földterületek mellett malom, gőzfűrészüzem, vasérc bánya, vasolvasztó és nem utolsó sorban téglagyár is jelzi. A gyár téglán kívül cserépszindelyt és alagcsöveket állított elő. Annak kéménye a mai napig áll, viszont a körülötte lakók szociális helyzete miatt szinte megközelíthetetlen. A várost bejárva egy féle bélyeges téglát találtunk, viszont még a bélyeg megfejtése sem egyértelmű. Talán PB.

Jászótól délre található **Somodi** (szlovákul: Drienovec), s benne a rozsnyói püspökség nyári palotája, melyben jelenleg apácák laknak. E mögött terül el egy épület együttes melynek többek közt a palotához tartozó valamikori gazdasági épületek is részét képezik. Az egész leromlott, romos állapotban van. A falak alatt található leesett téglák szinte kivétel nélkül KD monogrammal ellátottak. (2-3. kép) A téglák gyártója ez idáig ismeretlen.

A Kassát Rozsnyóval összekötő országúton kelet felé tovább menve kb. 5 kilométer megtétele után megérkezünk **Tornára** (szlovákul: Turna na Bodvou), Torna vármegye hajdani központjába, mely funkciót egész 1883-ig, Torna vármegye Abauj vármegyébe történő beolvasásáig betöltötte. Ezután járási székhelyként működött tovább. A város, a felé magasodó várral együtt 1677-től Keglevich birtok. Egyik legrégebbi épülete a már Bél Mátyás által is említett Keglevich kastély. Bél Mátyás a következőket írja erről: *„Ez szépen fel van szerelve termekkel es más, a benne lakásra való alkalmatossággal; ezért méltó is arra, hogy a földesura lakja. Ő buzini gróf Keglevich József, aki, mint fentebb említettük, a főispáni méltósággal ékeskedik. A kastélynak azon a részén, amellyel dél fele néz, van egy gyümölcstermő fákban bővelkedő kert, valamint lentebb egy kellemes es egyszersmind hasznos vízfolyással bíró halastó. Ennek természetével kapcsolatban fentebb mar elmondtuk, hogy nem fogja a fagy: ennél fogva ott, ahol kifolyik belőle a víz, épült egy malom, amely arról nevezetes, hogy állandóan dolgozik. A többi, ide kapcsolható alkalmatosság a gazdálkodás haszonnal való folytatására szolgál. Közéjük sorolhatjuk azt a két, megfelelően felépített műhelyt, amelyek kö-*

zül az egyikben sert főznek, a másikban pedig égetett bort párolnak le.”

Mára ebből a kis földi paradicsomból csak a télen sem befagyó tavak maradtak meg érintetlenül. Mind a kastélynak, mind a mögötte található gazdasági épületeknek csak romjaik állnak. A kastély építettségének, lakójának, gróf Keglevich Józsefnek a téglája a 4. képen található. Az 5. képen található Keglevich téglát a kastély háta mögötti gazdasági épületek romjai közt gyűjtöttük.

Utunk következő állomása **Bódvaszilas**, mely már a jelenlegi Magyarország területén található. A XVIII. században a település földesura az Eszterházy család volt, annak is a hercegi ága. Bódvaszilas kezdetben a szögligeti uradalom része, majd annak központja. Földesura, Esterházy Miklós herceg itt kis kastélyt és hatalmas méretű magtárat építtet. A kastély viszont csak a hercegi intéző szállásául szolgált. Maga a herceg, illetve annak családja – tudomásunk szerint – nem szállt meg benne. A kastély építésénél használt téglát a 6. képen láthatjuk. Az uradalom távol esett a főleg északnyugat Magyarországon található Esterházy birtokoktól, így már a XIX. század elején bérbe adás útján hasznosították. Bérelője Anton Burger volt, akinek téglája a 7. képen látható. Az Esterházy, s így az Anton Burger féle téglák gyártási helye is nagy valószínűséggel a 2. katonai felmérés térképén a Szögligettől délkeletre, az Aranyos Szőlők nevezetű dűlő alatt jelzett tégláégető volt. (2. ábra)

2. ábra: A Szádvári Uradalom tégláégetője a II. katonai felmérés térképén

A 27-es számú főútról két kilométer megtétele után balra letérve **Bódvarákóra** jutunk, mely a XIX. században jelentős Keglevich birtok volt. Ennek nyomait jószerivel már alig lehet észrevenni a hangulatos kis faluban. A kastély eltűnt, a hozzá kapcsolódó gazdasági épület is az összeomlás szélén áll. Jószerivel csak a faluba bevívő kis híd mives öntöttvas korlátja és a fellelhető bélyeges téglák mesélnek az uradalom fénykoráról. (8-10. kép)

Visszatérve a fő közlekedési útra elérjük **Perkupát**, ahol a falu központjában kívülről szépen felújított kismemesi kúriákat találunk. Ennek oka, hogy az 1700-as évek közepe óta főleg kismemesek lakták a települést. A házaknál több esetben található beépítve CP jelű téglákat, (11-12. kép) Ezek a téglák a környező településeken is előfordulnak. A téglabélyeg jelentése egyelőre ismeretlen.

Perkupát Szalonna felé elhagyva térjünk le balra, Szőlősárdó felé. Szőlősárdó előtt találjuk a régebben Varbóchoz tartozó **Lászi pusztát**. Téглаégetőjét 1864-ben ország leírásában már Pesti Frigyes is említi, illetve a 3. katonai felmérés térképe is jelöli. (3. ábra) A bódvaszilasi római katolikus egyházi anyakönyv szerint 1859 október 3-án Vírosztek János téglamesternek megszületik Julianna nevezetű leánya Lászin.

2007 kora nyarán Koleszár Krisztián beszélgetett Hársasi Tiborral, az utolsó Lászi pusztán dolgozó téglamester, Hársasi Gusztáv legkisebb fiával. (Ezúton is szeretnének a szerzők köszönetet mondani Koleszár Krisztiánnak azért, hogy hozzájárult az akkor elhangzottak felhasználásához.) Az alábbiakban a beszélgetés alapján ismertetjük a téglamester családjának és a Lászi pusztán található téглаégetőnek a történetét.

Weis (később Hársasi) Gusztáv 1884-ben született Abaújszántón a szepesi cipster német családból származó Weis Sámuel téglás fiaként. (tehát esetünkben egy téglás dinasztiáról van szó!) Hársasi Gusztáv huszonéves fiatalemberként kerül Lászira, ahol is egy Hatala nevezetű téglamestert váltott fel. 1909-ben a színi Gedeon családnál szolgáló Mészáros Juliannát vette feleségül, akitől 9 gyermeke született. Közülük a három idősebb fiú (Károly, Ferenc és Gusztáv) illetve azok anyja – „aki úgy gyúrta a sarat, mint egy férfi” – segédkezett apjuknak a munkában. A téглаégető tulajdonosa a Gedeon család volt. Ebben az időszakban Gedeon Gusztáv (1860-1932)

(4. ábra), azt megelőzően – Hársasi Tibor elmondása szerint – annak apja, Gedeon László monogramjával készültek a téglák. Valójában Gedeon Gusztáv apját Kelemennek hívták. Nagyapja volt Gedeon Lajos. Így a Lászi pusztán gyártott téglák Gedeon Lajos (13-17. kép), majd később Gedeon Dezső (18-19. kép) monogramjával készültek.

Hársasi Tibor 1925-ben született, ezért az általa elmondottak a téglaegető utolsó éveire érvényesek. Ebben az időben a fő termékek a téгла mellett a cserép a kúpcserép és az alagszó volt. Az azokhoz szükséges agyagot helyben, a Varbócra vivő út melletti sekély gödrökből termelték ki. (A formákhoz szükséges homokkal együtt.) Az agyag először áztatógödörbe került – ebben a hegyről lefolyó csapadékot fogták fel egy sánccal – majd a sárprések egyike következett, melyek két egymástól 8 méterre álló, egyenként 2,5 méter magas faoszlopból álltak. Az oszlopokat gerenda kötötte össze, közepén for-gatható vasrúddal. A vasrúd végén voltak a kések, melyek az abroncsos fakádba helyezett agyagot dolgozták át. A szerkezet meghajtásáról a körbe járó lovak gondoskodtak. Külön sárprés volt a téгла és külön sárprés a cserép számára. A sárprésekből a kész anyag az alájuk tett furikba folyt, melyekkel egy pallón át tolták fel a vetőasztal-ra, ahol is a kevés számú forma felhasználásával elkészült a nyers-téгла, illetve cserép, amit szárítás után kiégettek.

Az alagsöveket két, három és hat collos méretben készítették. A készítésük egy kézzel hajtott présgép segítségével történt, mellyen a „GANZ és DANUBIUS” felirat díszelgett. Az égető kemence egy a nagyjából a negyedéig a földbe süllyesztett téglaeépítmény volt. Évente két-három égetés volt, s égetésenként egyszerre vagy 12.000 darab téglát, vagy 5-6.000 darab cserép és néhány ezer darab téгла készült el. A termelés a II. világháború végéig folyt.

Az égető romjai ma is láthatóak, bár a megmaradt három falrészlet – Hársasi Tibor elmondásával ellentmondva – nem téglából, hanem kőből készült. (5. ábra) Környékét elszórt alagsövek tömkelege tölti ki. (6. ábra) A cserép és falazó téгла, illetve az alagsövek mellett találunk még oszloptéglát és kályhacsempe töredéket is. A föld alatt, a valamikori égető belsejében kis, kifli alakú kemencetéglákat találunk. (20. kép) Ezeket az égetés után nem szedték ki. Valószínűleg a kereslet hiánya miatt.

3. ábra: A Gedeon-féle tégláégető Lászi pusztán a III. katonai felmérés térképén

4. ábra: Gedeon Dezső a családjával 1933-ban

5. ábra: A tégláégető romjai Lászi pusztán

6. ábra: Alagsó maradványok a Lászi pusztai égető területén

Visszatérve az országos főútra Szendrő felé álljunk meg néhány pillanatra *Szalonnán*, a református templomnál. Első templomát a XII. században Tekus bán építette. Melyet a századok során többször is átalakítottak, bővítettek. Az 1970-es évek elején az egész templomot felújították. Ennek keretében a szentély padlóját lesüllyesztették az eredeti szintjére, illetve az ott talált téglákat visszaépítették bele. Jelenleg a padozatban négy darab pecsétetes téglát látható. Ezek közül a legjobban kivehető mintázatút a 7. ábra mutatja. (Az oldalfalon két darab, Perkupánál említett CP jelű téglát is beépítésre került.)

7. ábra: Visszaépített téglát a szalonnai református templom padozatában

Újabb néhány kilométer megtétele után megérkezünk *Szendrőbe*. Abba a kisvárosba, mely a XVI. század végétől a XVII. század elejéig élte fénykorát. Kezdeté egybe esett a török hódoltság legnagyobb kiterjedésével Magyarországon, vége pedig a török kiverése utánra datálható. A XVI. század közepén a török hódítás üteme felgyorsult. Ennek következtében Szendrő vára hirtelen a végvári rendszer második vonalába került. (Az első vonalat többek közt Eger és Ónod vára alkotta.) Az 1570-es évekre elengedhetetlenné vált a szendrői vár megerősítése. 1577-ben nagyarányú építkezések kezdődtek, melyek számadáskönyvei a mai napig fennmaradtak. Tomka Gábor ezek alapján 2002-ben kelt tanulmányában megemlíti, hogy Gabriel Wag-

ner építészeti írnok 1582-ben az előző évi építkezésekből többek közt 47.000 db téglát vételezett be. A szendrői vár főkapitánya 1580-tól 1584-ig Claudius Russel, vicekapitánya pedig Rákóczi Zsigmond volt. Az intenzív építkezések ellenére az 1580-as évek végén megállapítják, hogy a vár rossz állapotban van, komolyabb ostrom esetén nem védhető. Ebben közrejátszott az is, hogy a vár két hegy közé a völgybe épült és mindkét hegyről ágyúval belöhető az egész területe. Az 1590-es években a mostani várhegyen új vár építésébe kezdtek.

Szendrőben került elő a 21. képen szereplő téglá. A jellegében azal megegyező R betűs téglá (22. kép) az abban az időben a szendrői uradalomhoz tartozó Varbócon, illetve Sajószentpéteren került elő.(23. kép) Az előző bekezdésben leírtak alapján véleményünk szerint ez a téglajel a Claudius Russel szendrői várkapitány által készített téglákat jelöli.

A török kiűzése után Szendrő elvesztette hadászati jelentőségét. Az uradalom birtokcsere útján 1694-ben gróf Csáky István kezébe kerül, aki egyrészt ide helyezi át birtokainak központját, másrészt a völgyben található vár helyébe, a mai Hősök terétől északra egy több emeletes, nagyrészt téglából készült kastély építésébe kezd. Az ehhez felhasznált CSC jelű téglája a 24. számú képen látható. Csáky István fiának, gróf Csáky Antalnak az 1764-ben bekövetkezett halálakor a család két részre szakadt. A későbbiekben a családnak mind a két ága szerepet játszott Szendrő történetében, mint birtokos.

Az idősebb fiú, gróf Csáky János (1745-1806) még az építkező birtokosok közé tartozott. Erről tesznek tanúbizonytságot a 25-31. számú képeken látható téglabélyegei is. Az ő unokája, gróf Csáky Zsigmond (1808-1873) viszont már a családi vagyon elherdálásában „jellekedett”. Előbb csak a birtok egy részét volt kénytelen bérbe adni Pallavicini Roger örgróf részére, majd az örgróf a feleségét is elszerezte és Csáky Zsigmond mind a birtokról, mind a feleségéről lemondott az örgróf javára. Tette mindezt a feltétellel, hogy Pallavicini, Csáky mindkét gyereket, Zsigmondot és Hyppolitot is a nevére veszi. A Csákyaknak erre a tevékenységére utal a csáki szalmája szólásunk is.

Pallavicini Roger újra az építkező birtokosok közé tartozott. Erre bizonyíték a 32. képen látható téglája is, melyből többek közt a Szendrőn található családi kripta is épült. Halála után birtokait nem

saját szülött fiára, hanem az örökbefogadott Csáky Zsigmondra hagyta, aki a Pallavicini-Csáky hercegi család megalapítója lett.

Gróf Csáky Antal másodszülető fia Csáky Antal (1746-1806) volt a család másik ágának megalapítója. Téglajelük, a CAC betűkombináció a 33-37. képeken található. Annak eldöntése, hogy melyik köthető az idősebb Antalhoz és melyik a fiához véleményünk szerint nem lehetséges. A család ezen ágának gyarapodását az is mutatja, hogy a városban viszonylag nagy számban lelhető fel az unokának, gróf Csáky Lászlónak a monogramjával (GCL) ellátott téglák. (38. kép)

A téglák készítése valószínűleg a 3. katonai felmérés térképén a Szalonna felé vezető út mellett, a Csehi malomnál jelzett téglavető volt. (8. ábra) A városban az itt gyártott téglák mellett jelentős számban lehet találni más településeken készített és később ideszállított téglákat is. A környező Edelényből, Szendrőládból származó téglák mellett találtunk miskolci söt katymári téglát is.

8. ábra: A szendrői téglavető a III. katonai felmérés térképén

Szendrőtől pár kilométerre, keletre található két település, **Galvács** és **Abod**. Mindkét település Csáky birtok volt. Ezek közül a galvácsi

birtokrészt 1867-ben előbb bérbé veszi, majd később megvásárolja Glatter Henrik szendrői lakos, aki hamarosan intenzív fejlesztésbe és építkezésbe kezd. Téglajele a 40. képen látható. Abod továbbra is Csáky kézen maradt. Az ott fellelt GP jelű téglák (41-43. kép) Pallavicini Roger örökösét, Pallavicini-Csáky Zsigmondot takarják. Ezt támasztja alá az a 1892-ben felvett határleírás, amely a birtokost rendre gróf Pallavicininének titulálja.

Szendrőlől útban Edelény felé áthaladunk *Szendrőládon*. Azon a településen, melynek református lelkésze 1884 és 1906 között Almássy Lajos volt, aki a hívek lelkének ápolásán túl téglá és cserépkészítéssel is foglalkozott (9. ábra) Az építőanyagok gyártását a falutól keletre fekvő Tóharaszton végezték, ahol a téglagyár mellett pezsgő élet folyt. Termékeik közt a falazótéglák mellett (44. kép) a gépi cserép (45. kép) is megtalálható volt, ami azt mutatja, hogy az üzem gépekkel is jól volt felszerelve. A termelés megindításának dátumát nem ismerjük. A termelést valamikor 1896 után fejezték be, mivel ekkor üzembe helyezték a Bódva-völgyi vasutat, amely helybe hozta a konkurens miskolci és edelényi gyárak termékeit. Mára az egész üzemből csak az agyag kinyerésére szolgáló gödrök maradtak meg, vízzel feltöltődve. (10. ábra)

Utunk utolsó előtti állomása *Edelény*, melynek fő látványossága a most felújított kastély. A kastély építését báró L'Huillier kezdte az 1700-as évek elején, mely a báró halála után 2 évvel 1730-ban fejeződött be. Az épület téglából készült, amihez a téglákat a helyi tégláégetőben készítették. Ezt az égetőt az 1721. május 28-án kelt összeírás is említi. (6) A báró halála után a kastély a birtokkal együtt lánya L'Huillier Mária Terézia örökölte, akit „fiúsítottak” az öröklés érdekében. Őt gróf Forgách Ferenc vette feleségül. Ebből a frigyből két lány született, Ludmilla és Franciska. A kastélyt és a birtokot a szintén „fiúsított” Ludmilla örökölte, aki gróf Dessewffy Ferenchez ment férjhez. A két gróf folyamatosan építette, bővítette a kastélyt. Ennek ellenére a felújítás során egyetlen olyan téglá sem került elő, amely bélyeges lett volna és a három tulajdonos valamelyikéhez lehetne kötni.

Változást ezen a téren Forgách Ludmillának a gróf Esterházy Istvánnal 1763-ban – első férje halálát követően – kötött második házassága hozott. Esterházy egyrészt gondoskodott a kastély belső fala-

inak kifestéséről, illetve jelentős mennyiségű gazdasági épületet építetett. Ez utóbbihoz hatalmas mennyiségű téglát készítettek, amelyeket már az ES monogrammal láttak el. (46-51. kép) Tudomásunk szerint ezek a gazdasági épületek mára jórészt bontásra kerültek, az abból kitermelt téglákat pedig újra beépítették. Ma már másod, esetleg harmad beépítések bontásából lehet találni.

A II. katonai felmérés térképén a Császtai hegy és Mogyorósető közti Nagy völgyben találjuk a tégláégetőt. (11. ábra) Valószínűleg már a kastély építéséhez is itt készültek a téglák. A tégláégető helyén jelenleg sűrű, szinte átjárhatatlan bozót van. Viszont továbbra is megvan a térképen jelzett „Nagy Pincze”. Jelenleg nem látogatható, mivel az a denevérek telelő helye, s ezért azok védelmében minden bejáratát lezárták. A pince fala ES jelű Eszterházy-téglákból lett kirakva. A 12. ábrán látható a pince alaprajza. Az alaprajz bal alsó sarkában látható a pinceház, illetve a 13. ábrán annak fényképe 1988-ból. Ez is mutatja, hogy mennyire nagy a „Nagy Pincze”. (Az épületnek ma már csak a romja látható.)

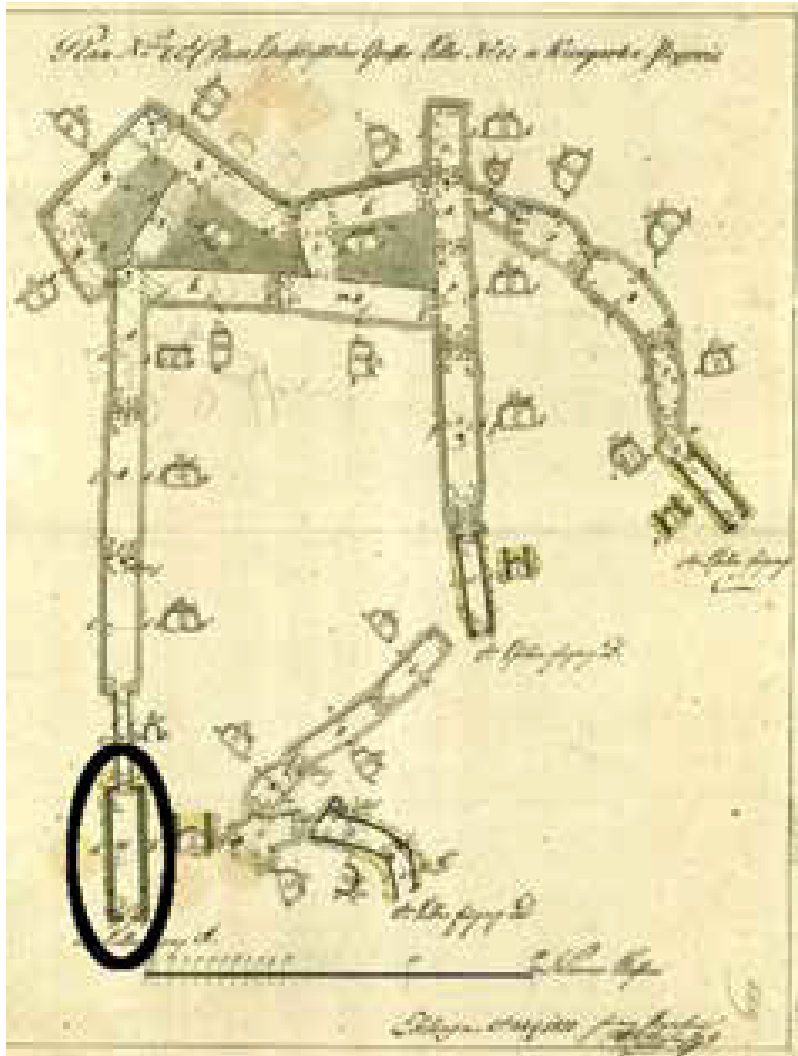
9. ábra: Almássy Lajos szendrői református lelkész és téglagyáros

10. ábra: A volt Almásy tanya téglagödre napjainkban

11. ábra: Az edelényi téglagödő a II. katonai felmérés térképén

12. ábra: A „Nagy Pincze” alaprajza 1820-ból

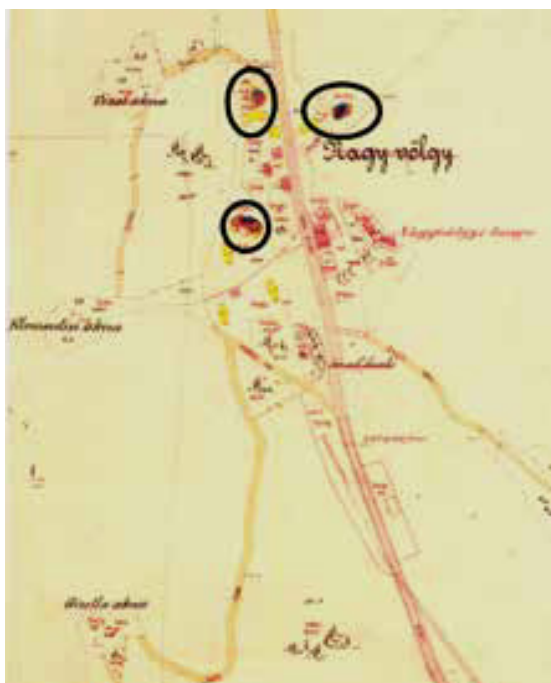

13. ábra: A mogorósi viccellérház (1988)

A téглаégető mellett több szénbánya is volt. E mellett itt laktak a téglagyári munkások és a bányászok is. Barlanglakásokban, illetve kő és téгла vegyes felhasználásával készült házakban. Az edelényi római katolikus anyakönyvben az alábbi téglások szerepelnek:

- Valus János 1851, 1852
- Vojtek téglás, Múcsony, 1869
- Remecz József, Nagyvölgy, 1877
- Molnár Márton, Edelény bánya, 1883
- Zasztempa Leo, Nagyvölgy, 1884
- Vojtek Brazga György 1889
- Zsembivics János 1871
- Kassai József 1872
- Szasinszki László Edelény-Pást, 1875
- Forgács György 1876
- Remecz József, Nagyvölgy, 1879
- Kun János, Diósgyőr, 1885, 1887

- Boglya János, Edelény, 1885
- Lakatos Franciska, Nagyvölgy, 1891
- Balogh Károly, Nagyvölgy, 1891, 1893
- Földeák István Nagyvölgy, 1904, 1911
- Génya Aranka, Múcsony, 1910
- Lippai Márton, Edelény, 1910
- Mártony Mária, Múcsony, 1911
- Kovács János 1911
- Kalász János, Múcsony, 1912
- Jancsurák József, Disznóshorvát, 1914
- Bogár Erzsébet, Nagyvölgy, 1916
- Horváth Lajos, Nagyvölgy, 1917

14. ábra: Agyaggödörök a Nagyvölgyben (1892)

Ebből a felsorolásból is látszik, hogy gyakorlatilag a múlt század első két évtizedében is még a Nagyvölgyben folyt a téglagyártás. Ugyanezt bizonyítja az 1892-es térképrészlet is, melyen jól kivehetők a téglagyári gödrök (14. ábra). Természetesen azért közben zajlottak az események. Gróf Eszterházy halála után a birtokot Forgách Ludmilla első házasságából született fia, gróf Dessewffy Ferenc örökölte. Az Ő nevéhez fűződik az a jelentős tett, hogy az ősök által összegyűjtött adósságot visszafizette. Utód nélkül hunyt el, így a birtok a fiskusra szállt. (Még az öreg gróf Dessewffy végrendeletének megfelelően egy kisebb birtokrész, a Sági uradalom gróf Dessewffy Sámuelre szállt. Az ő téglája látható az 53. képen)

Az államkincstártól a teljes birtokot herceg Coburg vásárolta meg. Bár nem ez volt a legjelentősebb birtokuk, de ők építették meg Edelényben az ország egyik első cukorgyárát. Természetesen a téglagyártást is tovább folytatták, mint azt az 54-65. képen látható téglák is bizonyítják. Ezeket a cukorgyár építése mellett többek közt a magtárak és egyéb gazdasági épületek építésénél használták fel.

A cukorgyárat a hozzákapcsolódó szénbányákkal és a tégláégetővel együtt két bajor származású bécsi üzletember, Schoeller Eduárd és Reich Gotthold vette bérbe. Schoeller és Reich tégláit a 66-71. képeken mutatjuk be. A bérletnek a világméretű cukorválság vet véget. A gyárat 1892-ben bezárták, így újra herceg Coburg kezelésébe kerül a birtok. A herceg 1903-ban az akkor Edelényben épülő római katolikus templom építéséhez 320000 db téglát ajándékozott.

1918-ban működési engedélyt kapott az Edelényi Kőszénbánya Társulat Rt. téglagyára. A téglagyártás helyszíne a mai vasútállomás mellett volt, melyet Coburg hercegtől béreltek. 1926-ban 12 alkalommal működött. 1931-ben kereslet hiányában szüneteltették a termelést, majd a zsidótörvények életbe lépésekor – tekintettel a cég tulajdonosaira – állami tulajdonba került. A háború után már nem működött tovább. Bár a 72-72a képen látható téglabélyeg elolvasása nem sikerült, de sejtésünk szerint ehhez a gyárhoz köthető. Más edelényi téglákat a 73-82. képeken mutatunk be.

Ha Edelényt a finkei városrészen keresztül hagyjuk el, akkor Borsodszirák után **Boldvára**, utunk utolsó állomására jutunk. A település közepén a XII. században bencés apátsági templom épült, mely arról volt híres, hogy itt írták a Halotti beszédet. A templom teljes

egészében téglából épült. Jelenleg a reformátusok használják. (15. ábra)

A település birtokosa a XVIII. századtól a Szathmáry Király család volt. Kastélya jelenleg felújítás alatt áll. Az épületben talált téglákat a 83-87. képeken láthatjuk. A téglák valószínűleg helyben készültek. Ezt támasztja alá az is, hogy az 1. katonai felmérés térképe a mai temető helyén tégláégetőt jelez. (16. ábra)

Boldvától délre a Bódva beleömlik a Sajóba, ami a Bódva-völgy és utunk végét jelenti.

15. ábra: A boldvai református templom

16. ábra: Boldva tégláégetője az I. katonai felmérés térképén

55. kép: D' HC féltér - Herceg Coburg, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

56. kép: D' HC féltér - Herceg Coburg, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

57. kép: D' HC féltér - Herceg Coburg, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

58. kép: D' HC féltér - Herceg Coburg, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

59. kép: D' HC féltér - Herceg Coburg, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

60. kép: D' előlét HC féltér - Herceg Coburg, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

61. kép: D' HC féltér - Herceg Coburg, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

62. kép: MD' HC féltér - Herceg Coburg, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

63. kép: MM' HCEU féltér - Herceg Coburg Edeleány Uradalma, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

64. kép: MM' HCEU féltér - Herceg Coburg Edeleány Uradalma, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

65. kép: MM' HC féltér - Herceg Coburg, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

66. kép: D' RS féltér - Schüller & Reich, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

67. kép: D' RS féltér - Schüller & Reich, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

68. kép: D' RS féltér - Schüller & Reich, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

69. kép: D' RS féltér - Schüller & Reich, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

70. kép: D' RS féltér - Schüller & Reich, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

71. kép: D' RS féltér - Schüller & Reich, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

71a. kép: D' RS féltér - Schüller & Reich, LH: Edeleány, leg. Lakt-Lukács L. & Török L. coll. Török L.

Felhasznált irodalom

Bél Mátyás: Torna vármegye leírása. In. Rémiás Tibor (szerk.): Torna vármegye és társadalma 18-19. századi források tükrében. Bódvaszilás-Miskolc, 2002. 51-110. p.

Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai. Abaúj-Torna vármegye és Kassa. Budapest, 1896.

Jekelfalussy József: Magyarország népességi statisztikája. Budapest, 1884.

Pesty Frigyes: Borsod vármegye leírása 1864-ben. Sajtó alá rendezte és a bevezető tanulmányt írta: Tóth Péter. Herman Ottó Múzeum – II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár – Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár. Miskolc, 1988.

Tomka Gábor: Szendrő várai. In. Veres László – Viga Gyula (szerk.): Szendrő monográfiája. Szendrő Város Önkormányzata. Szendrő, 2002. 125-164. p.

(Forrás: Jeles téglák, jeles emlékeink 10. A XIII. és XIV. Bélyeges Téglá Napok előadásai. Monarchia BTE. Baj, 2016. 125-134. p.)